

7.8.2025

Sosiaali- ja terveysministeriö
lausuntopalvelu.fi

Viitteet / Diaarinumero
VN/1531/2024
VH/3700/00.04.05/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle alkoholilain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Verohallinnolta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2026.

Lausunto Verohallinto esittää hallituksen esitysluonnoksen johdosta lausuntonaan seuraavaa.

1 Yleistä

Hallituksen esitysluonnos pohjautuu pitkälti eduskunnalle 10.10.2024 annettuun hallituksen esitykseen laiksi alkoholilain muuttamisesta HE 173/2024 vp. Alkoholin kotimaan toimitusta koskevat ehdotetut säännösmuutokset ovat olleet suurelta osin lausuttavana kyseisen hallituksen esityksen luonnoksessa (lausuntopyyntö VN/33074/2023). Verohallinnolle ei ole tuolloin katsottu olevan tarvetta varata tilaisuutta lausunnon antamiseen.

Hallituksen esityksen valmistelu on aloitettu uudestaan komission lausunnon perusteella alkuvuodesta 2025 siten, että nyt lausuttavana olevaan esitysluonnokseen on sisällytetty kotimaan toimituksen lisäksi rajat ylittävää alkoholijuomien etämyyntiä koskevat säännösehdotukset.

Valmisteverotuslakia (182/2010) on muutettu 1.9.2024 voimaan tulleella lailla 432/2024 siten, että myös alkoholituotteiden ostaja on valmisteverotusdirektiivin mahdollistamalla tavalla myyjän lisäksi vastuussa valmisteverosta tietyissä alkoholin etämyynnin tilanteissa, mikäli etämyyjä ei täytä velvollisuuksiaan (ennakkoilmoitus Verohallinnolle ja vakuuden maksaminen). Lakimuutoksen jälkeen etämyyjällä on ollut velvollisuus antaa tuotteiden kuljetuksesta vastaavalle kuljetusyritykselle Verohallinnon antama tunniste eli valmisteveronumero. Tunnisteen saa OmaVerosta vakuuden maksamisen jälkeen. Tuotteet ostaneella yksityishenkilöllä on vastaava velvollisuus, jos hän on itse järjestänyt tuotteiden kuljetuksen. Tunniste on kuljetuksen aikana pyydettäessä esitettävä Tullille tai Verohallinnolle. Verohallinto on antanut tuota lakimuutosta koskevaan hallituksen esitysluonnokseen lausuntonsa 8.4.2024.

2 Etämyyntiä ja etäostoa koskevat käsitteet alkoholilaissa ja verolainsäädännössä

Verohallinto toteaa, että hallituksen esitysluonnoksessa ei ehdoteta muutoksia verolainsäädäntöön kuten valmisteverotuslakiin, arvonlisäverolakiin tai alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annettuun lakiin.

Esitysluonnoksen perusteluiden mukaan alkoholijuomien rajat ylittävä etämyynnin määritelmä koskee vain yksityishenkilöitä, minkä vuoksi olisi tarpeellista säätää asiasta oikeushenkilöiden ja yksityisten elinkeinonharjoittajien osalta erikseen. Esitetyn alkoholilain uuden 17 c §:n tarkoituksena olisi varmistaa se, että yksityishenkilöiden lisäksi myös oikeushenkilöiden ja yksityisten elinkeinonharjoittajien olisi mahdollista hankkia alkoholijuomia etämyyntimenettelyssä. Verohallinto kiinnittää huomiota siihen, että säädettäväksi esitetyn 17 c §:n tarkoittamissa tilanteissa ei ole valmisteverolainsäädännön tai arvonlisäverolain mukaan kyse etämyynnistä tai etäostosta.

Kun oikeushenkilö tai yksityinen elinkeinonharjoittaja on ostanut ulkomaiselta myyjältä alkoholituotteita, valmisteverolainsäädännön näkökulmasta kyseessä on kaupallinen hankinta, johon sovelletaan valmisteverotuslain siirtomenettelyä koskevia säännöksiä siten, että tuotteet tulevat siirretyiksi Suomeen EMCS-järjestelmän piirissä. EMCS-järjestelmä on EU-maiden välillä toimiva sähköinen tiedonvaihtojärjestelmä, jolla ilmoitetaan ja valvotaan EU:ssa yhdenmukaistetun valmisteveron alaisten tuotteiden siirtoja. Sekä lähettäjänä olevalla myyjällä että tuotteet vastaanottavalla yrityksellä tulee olla pysyvä tai kertaluontoinen valmisteverolainsäädännön mukainen rekisteröinti voimassa tuotteiden siirtomenettelyä varten.

Etämyynnin määritelmää on käsitelty perusteellisesti esitysluonnoksen 3 §:n säännös-kohtaisissa perusteluissa sivuilla 74-75, joiden mukaan alkoholilain mukaista etämyynnin määritelmää arvioitaisiin vastaavasti kuin valmisteverotuslain määritelmää. Arvonlisäverotuksen etämyynnin määritelmää on käsitelty ainoastaan melko lyhyesti sivuilla 11-12, ja todettu että etämyynnin käsite määräytyy yhtenevästi arvonlisäverotuksessa ja valmisteverotuksessa. Verohallinto ehdottaa, että sivulla 75 olevan tekstin yhteydessä kerrotaisiin myös arvonlisäverolain etämyynnin määritelmän arviointiperusteista.

Esitysluonnoksen sivulla 75 todetaan valmisteverotuksen osalta, että etäoston olennaiset erot etämyyntimenettelyyn nähden ovat yhtäältä kuljetuksen järjestäminen ja toisaalta verovelvollisuuden kohdentuminen. Verohallinnon näkemyksen mukaan noissa perusteluissa olisi hyvä kertoa sivuilla 11-12 arvonlisäverotuksesta kerrotun lisäksi, että arvonlisäverotuksen kannalta eron ratkaisee se, mikä on tavaran myyntimaa eli mikä maa saa tavaran myynnistä suoritettavan arvonlisäveron. Jos kyse on etämyynnistä kuluttajalle Suomeen, Suomi on myyntimaa ja saa tästä myynnistä verotulot. Jos tavara on myyty paikallisesti esimerkiksi Saksassa, arvonlisäverotulot jäävät Saksaan.

3 Lakimuutosten vaikutukset verotukseen ja Verohallintoon

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan lakiin otettaisiin vähittäismyyntiluvan ja anniskeluluvan lisäksi käyttöön uusi alkoholijuomien kuljetusta vastaanottajalle koskeva toimituslupa, minkä mukaisesti myös rajat ylittävässä etämyynnissä tapahtuvat luovutustilanteet tulisivat valvonnan piiriin. Viranomaisille säädettäisiin oikeus valvoa toimituksia koeostoilla. Etämyynnin osalta valvonta painottuisi toimitusluvan haltijoiden toimintaan. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla (Valvira, 1.1.2026 lukien uusi valtakunnallinen Lupa- ja valvontavirasto) olisi kuitenkin toimivalta tarvittaessa valvoa sitä, että etämyyjät noudattavat alkoholilain mukaisia velvoitteitaan merkitä toimituksen sisältävän alkoholijuomaa. Lupa- ja valvontaviraston etämyyjiin kohdistama valvonta ei olisi säännönmukaista, vaan lähinnä pistokoemaista perustuen pääasiassa mahdollisiin epäkohtailmoituksiin. Lupa- ja valvontavirastolla olisi siten oikeus valvoa esimerkiksi sitä, onko Tullin tarkastamien alkoholilähetysten osalta ollut kyse etämyynnistä, ja onko alkoholilähetys asianmukaisesti merkitty. Lupa- ja

valvontavirastolla olisi tiedonsaantioikeus Tullilta sen tarkastamista alkoholilähetyksistä ja Verohallinnolta valvonnan toteuttamiseksi välttämättömistä tiedoista.

Seuraamusmaksu laajennettaisiin koskemaan myös tilanteita, joissa luvanhaltija rikkoisi alkoholijuoman toimitukseen liittyviä velvollisuuksia tai etämyyjä rikkoisi velvollisuuttaan merkitä toimitukseen sen sisältävän alkoholijuomaa.

Edelleen esitysluonnoksen mukaan alkoholilain määritelmien yhtenäistäminen valmisteverotuslain kanssa sekä tietojensaantioikeuksien turvaaminen Verohallinnon ja lupa- ja valvontaviraston välillä tukisi osaltaan sitä, että toimijoilla olisi kannuste noudattaa sekä alkoholilain että valmisteverotuslain säännöksiä. Toisaalta jatkossakin osa toimijoista pyrkisi todennäköisesti kiertämään verovelvollisuuttaan esimerkiksi häivyttämällä omaa osuuttaan kuljetuksen järjestämisessä ja siten esittämällä tilanteen etäostona. Etämyynnin kattava valvonta on esitysluonnoksen mukaan haastavaa ja edellyttäisi merkittävästi resursseja, joten veronkiertoon puuttuminen voi olla haastavaa. Verohallinto ehdottaa, että edellä mainittuun tekstiin lisättäisiin myös maininta arvonalisäverotuksesta esimerkiksi seuraavasti: "...että toimijoilla olisi kannuste noudattaa alkoholilain, valmisteverotuslain ja arvonalisäverolain säännöksiä".

Verohallinto toteaa, että ehdotettuja lakimuutoksia voidaan pitää verovalvonnan ja verotuksen toimittamisen näkökulmastakin kannatettavina. Ehdotetut muutokset alkoholilakiin selkeyttävät oikeustilaa Suomessa ja mahdollistavat sinällään aiempaa paremmin rajat ylittävän etämyynnin valvonnan yhteistyössä eri viranomaisten välillä tuottaen tietoa, joka voi olla hyödyllistä myös Verohallinnon suorittamissa verotuksen valvontatoimenpiteissä. Verohallintokin kiinnittää lausunnossaan erityistä huomiota todennäköisiin tilanteisiin, joissa etämyyjä tulisi häivyttäneeksi etämyynnin tunnusmerkkejä näkyviltä ja joissa tämän vuoksi tulkittaisiin virheellisesti, että kyse ei ole etämyynnistä vaan etäostosta. Koska etäostotilanteet eivät ole toimituslupasääntelyn piirissä, voi etämyynnin virheellinen tulkitseminen etäostotapahtumaksi aiheuttaa sen, että etämyyjä saa tuotteensa toimitettua yksityishenkilöille muutoin kuin toimituslupan haltijoiden kautta. Uuden lainsäädännön valvontatavoitteiden mukaiseksi ja viranomaistehtävien asianmukaiseksi hoitamiseksi riittävät resurssit verkkokaupan valvontaa ja myyjien toiminnan luonteen selvittämistä varten olisi siten tarpeen arvioida sekä alkoholilain toimituslupasääntelyn noudattamiseen liittyvistä että verotuksellisista syistä.

Verohallinto kiinnittää huomiota siihen, että nykyisessä alkoholilain 64 §:n 1 momentissa on jo tietojen antamista toiselle viranomaiselle koskeva säännös. Verohallinnossa on katsottu Verohallinnon olevan nykyisen verolainsäädännönkin nojalla oikeutettu saamaan valvontaviranomaiselta pyynnöstä tiettyjä tietoja yksittäisen toimijan osalta. Ehdotetun alkoholilain uuden 64 §:n 3 momentin perusteluista ei käy ilmi säännöksen tuottama lisäarvo nykyiseen menettelyyn ja esimerkiksi se, oikeuttaisiko (tai velvoitaisiko) säännös lupa- ja valvontaviraston antamaan tiedot oma-aloitteisesti ja säännönmukaisesti Verohallinnolle.

Esitysluonnoksen mukaan esityksellä ei arvioida olevan vaikutuksia Tullin tai Verohallinnon resursseihin. Verohallinnonkin käsityksen mukaan ehdotetut lakimuutokset eivät edesauttaisi alkoholijuomien rajat ylittävään etämyyntiin kohdistuvan verovalvonnan tehostamista siten, että verovaje vähenisi merkittävästi, eivätkä helpottaisi valvontaa. Verohallinto korostaa kuitenkin, että ehdotetun sääntelyn mukainen tietojenvaihto edellyttää lähtökohtaisesti yhteistyötä Verohallinnon ja Tullin sekä alkoholilaissa säädettyjen lupavalvontaviranomaisten kesken ja resursseja. Hallituksen esityksessä olisi syytä kuvata tarkemmin Verohallinnolle tietojen vaihdosta aiheutuvat olennaiset vaikutukset ja kirjata esitykseen Verohallinnolle tuollaisista vaikutuksista

aiheutuvat muutuskustannukset varsinkin, jos lailla on tarkoitus perustaa säännöllinen uusi tietojen vaihtomenettely. Vaikutusten olennaisuus ja tietojärjestelmä- ym. kustannusten kokonaismäärä voidaan arvioida vasta, kun vaihdettavat tiedot ja tietojen luovutustapa tulevat tarkemmin määritellyiksi sekä tietoluovutusten volyymitasot selvitettyiksi vaikutusarvioinnissa. Uuden lainsäädännön nojalla verovalvontaan saatavien tietojen hyödyntäminen ja valvontaan käytettävä työmäärä voidaan arvioida tarkemmin vasta, kun alkoholijuomien etämyynnin toimintaympäristön ja tietojenvaihdon edellyttämä valvontataso lainsäädännön voimassa ollessa on määriteltävissä.

4 Muuta huomioon otettavaa

Alkoholilain 32 §:ssä säädettäisiin esitysluonnoksen mukaan seuraavasti: *"Etäosto ja muu valmisteverotuslain 74 §:ssä tarkoitettu yksityishenkilön hankinta ovat sallittuja. Alkoholijuoman rajat ylittävistä etämyynistä säädetään 17 b §:ssä."* Verohallinnon käsityksen mukaan säännöksessä tulisi mainita myös valmisteverotuslain 72 §:ssä säädetty matkustajatuonti, paitsi jos sen sallittavuus ilmenee jostain muualta alkoholilainsäädännöstä.

Esitysluonnoksen sivulla 81 todetaan ehdotetun lain 17 b §:n osalta: *"Pykälän 2 momenttiin otettaisiin informatiivinen viittaussäännös valmisteverotuslakiin. Momentin mukaan etämyyjän verovelvollisuudesta säädettäisiin valmisteverotuslaissa."* Koska etämyyjän arvonlisäverovelvollisuudesta ei kuitenkaan säädetä valmisteverotuslaissa, Verohallinto ehdottaa täsmennettäväksi kohtaa siten, että "verovelvollisuudesta" sana muutettaisiin kuulumaan "valmisteverovelvollisuudesta".

Pääjohtaja

Markku Heikura

Ylitarkastaja

Markus Kautto